

Х. ХИЗМАТЛАР

2020 йил январь-март ойларида
хизматлар соҳасининг асосий кўрсаткичлари

Бугунги кунда мамлакатнинг иқтисодий ҳолатини баҳолашда хизматлар соҳасининг кўлами, таркиби ва ривожланиш даражаси алоҳида ўрин тутаети.

Хизматлар соҳасининг кенгайиши ва ривожланиши, миллий даромадларнинг ошишини таъминловчи ҳамда аҳоли учун муносиб турмуш даражасини таъминлашнинг ҳал қилувчи омилдир. Хизматларнинг юқори сифати ва хилма-хиллиги ходимларнинг меҳнат самарадорлигини оширади, истеъмол харажатларини камайтиради, вақтни тежалишига олиб келади ҳамда бўш вақт самарадорлигини оширади.

2020 йил 1 апрель ҳолатига кўра, хизматлар соҳасида фаолият кўрсатаётган корхона ва ташкилотлар тўғрисида маълумот
(фермер ва деҳқон хўжаликларидан ташқари)

Хизматлар соҳасида фаолият кўрсатаётган корхона ва ташкилотлар сони

272 721
бирлик

Уларнинг умумий сонидagi улуши

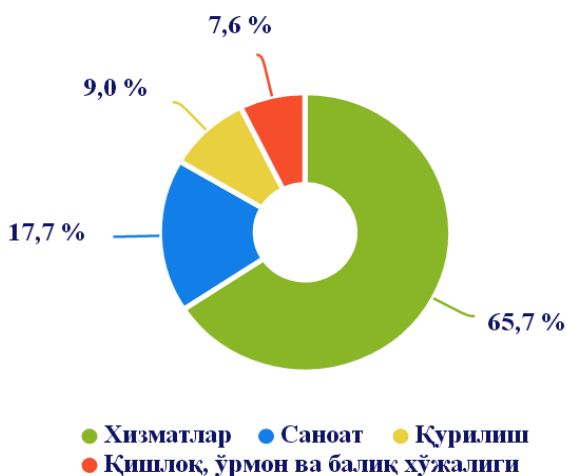
65,7 %

Ўтган йилнинг шу даврига нисбатан ўсиш суръатлари

118,1 %

Хизматлар соҳаси ишлаб чиқариш унумдорлиги ва самарадорлигини оширишга ёрдам берадиган турли хил фаолият турларини ўз ичига олади. Мазкур соҳа халқаро корпорациялар, банклар, авиакомпаниялар, компьютер марказлари, телекоммуникациялар, суғурта, юридик ва консалтинг фирмалари, давлат ва нодавлат ташкилотлар, шунингдек, нотижорат ташкилотларни қамраб олади.

2020 йил 1 апрель ҳолатига кўра, фаолият кўрсатаётган корхона ва ташкилотлар таркиби, % да
(фермер ва деҳқон хўжаликларидан ташқари)

Хизматлар соҳасида фаолият кўрсатаётган корхона ва ташкилотларнинг улуши сезиларли даражада салмоқлидир. Шундай қилиб, 2020 йил 1 апрель ҳолатига кўра, у 65,7 % ни ташкил этди.

Таққослаш учун: кузатилаётган даврда саноат соҳасида фаолият кўрсатаётган корхона ва ташкилотларнинг улуши - 17,7 %, қурилиш - 9,0 % га етди ва атиги 7,6 % и қишлоқ, ўрмон ва балиқ хўжалиги соҳаси ҳиссасига тўғри келди.

Ҳозирги кунда интеллектуал инсон меҳнати ўзига хос ривожланиш ва аҳамият касб этмоқда, унинг бўлиниши махсус илмий тайёргарликни, кўп сонли иш ўринларини, одамларнинг биргаликдаги саъй-ҳаракатларини юқори даражадаги интеграциялашувини ва ижтимоий фаровонликни оширишни талаб қиладиган кўплаб мутахассислик ва касбларни яратмоқда.

Ушбу тенденциялар хизматлар соҳаси ва бошқарув билан бевосита боғлиқ бўлиб, инсон фаолиятининг бошқа соҳаларига нисбатан унинг жадал ўсишини белгилайди. Масалан, иқтисодиётнинг саноат ва қишлоқ хўжалиги тармоқларига қараганда, юқори даромадлиги билан тавсифланади. Шу билан бирга, хизматлар рўйхати доимий равишда кенгайиб бормоқда.

2020 йил 1 апрель ҳолатига кўра, хизматлар соҳасида фаолият кўрсатаётган корхона ва ташкилотларнинг иқтисодий фаолият турлари бўйича таркиби, % да
(фермер ва деҳқон хўжаликларидан ташқари)

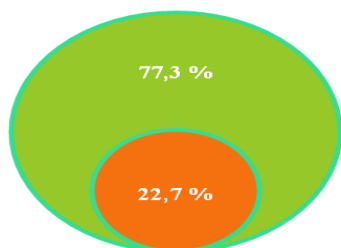
Маълумот учун: 2019 йил 1 апрель ҳолатига кўра, хизматлар соҳасида 230,9 мингта корхона ва ташкилотлар фаолият кўрсатган.

Маълумот учун: 2019 йил 1 апрель ҳолатига кўра, хизматлар соҳасида фаолият кўрсатаётган корхона ва ташкилотларнинг умумий таркибида энг катта қисмини савдо хизматлари (36,2 %), яшаш ва овқатланиш бўйича хизматлар (9,4 %), ташиш ва сақлаш (6,1 %), ахборот ва алоқа (3,1 %), соғлиқни сақлаш ва ижтимоий хизматлар кўрсатиши (3,0 %) ва бошқа турдаги хизматлар (42,2 %) ташкил этган.

Кичик тадбиркорлик субъектлари миллий иқтисодиётнинг ажралмас ва муҳим бўлагига айланди, кўплаб иқтисодий ва ижтимоий муаммоларни ҳал қилиш, хизматларни ривожлантириш, инсонларнинг фаровон ҳаётини таъминлаш учун етакчи кучга айланди.

2020 йил 1 апрель ҳолатига кўра, фаолият кўрсатаётган корхона ва ташкилотларнинг умумий сонидан кичик тадбиркорлик субъектларининг улуши, % да (фермер ва деҳқон хўжаликларидан ташқари)

Кичик тадбиркорлик субъектлари

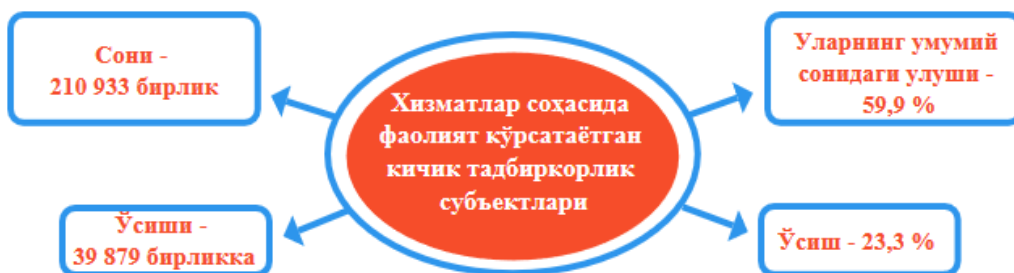
Йирик ташкилотлар

Хизматлар соҳасида фаолият кўрсатаётган корхона ва ташкилотлар умумий сонидан 77,3 % и кичик тадбиркорлик субъектлари ҳиссасига тўғри келади.

2020 йил 1 апрель ҳолатига кўра, йирик ташкилотлар улуши 22,7 % га етди.

Кичик тадбиркорлик субъектларига тегишли фаолият кўрсатаётган корхоналарнинг ўсиши хизматлар соҳасида фаолият кўрсатаётган корхона ва ташкилотлар умумий сонининг ўсишига ижобий таъсир кўрсатди.

2020 йил 1 апрель ҳолатига кўра, хизматлар соҳасида фаолият кўрсатаётган кичик тадбиркорлик субъектлари тўғрисида маълумот (фермер ва деҳқон хўжаликларидан ташқари)

Ўтган йилга нисбатан

2020 йил 1 апрель ҳолатига кўра, ўтган йилнинг шу даврига нисбатан хизматлар соҳасида фаолият кўрсатаётган кичик тадбиркорлик субъектлари сони 39 879 тага кўпайди.

Натижада, уларнинг сони 210 933 тани ташкил этди, уларнинг ўсиши эса 23,3 % га ошди. Фаолият кўрсатаётган кичик тадбиркорлик субъектларининг умумий сонида хизматлар соҳасида банд бўлганларнинг улуши 59,9 % га етди.

Таққослаш учун: ўтган йилнинг шу даврида хизматлар соҳасида банд бўлган кичик корхона ва ташкилотлар сонининг улуши 59,1 % эквивалентида қайд этилди.

Инвестиция фаолияти – мамлакат иқтисодий ўсишининг муҳим элементидир. Ўзбекистон Республикасида қулай инвестиция муҳити учун барча шароитлар яратилмоқда, хорижий сармоядорлар учун кенг қамровли ҳуқуқий кафолатлар ва имтиёзлар тизими амал қилмоқда ва такомиллаштирилмоқда, хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналар фаолиятини рағбатлантириш бўйича комплекс чора-тадбирлар тизими ишлаб чиқилган.

Иқтисодий фаолият турлари бўйича хизматлар соҳасида асосий капиталга киритилган инвестицияларнинг ўзлаштирилиши, % да
(2020 йил январь-март ойлари учун)

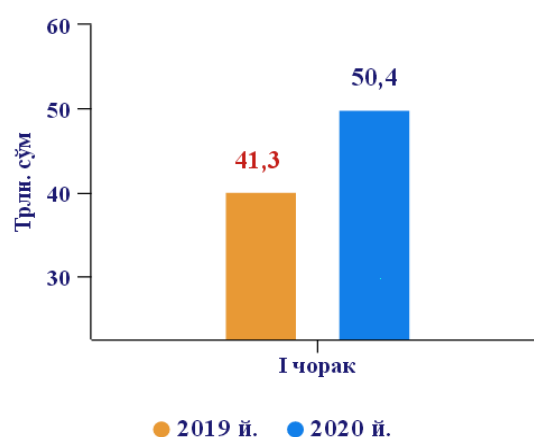
2020 йилнинг январь-март ойларида хизматлар соҳасига йўналтирилган инвестицияларнинг улуши умумий инвестиция ҳажмининг 22,4 % и ни ташкил этди ва 7 468,4 млрд. сўмга тенг бўлди.

Хизматлар соҳасида асосий капиталга киритилган инвестицияларнинг умумий ҳажмида ташиш ва сақлаш (19,0 %), савдо (18,8 %), соғлиқни сақлаш ва ижтимоий хизматлар (11,0 %), шунингдек, ахборот ва алоқа (6,0 %) улуши устунлик қилади.

2020 йилнинг биринчи дискрет чораги якунларига кўра, кўрсатилган хизматлар ҳажми 50,4 трлн. сўмни ташкил этди, 2019 йилнинг биринчи дискрет чорагига нисбатан (41,3 трлн. сўм), ҳажми 9,1 трлн. сўмга ошди.

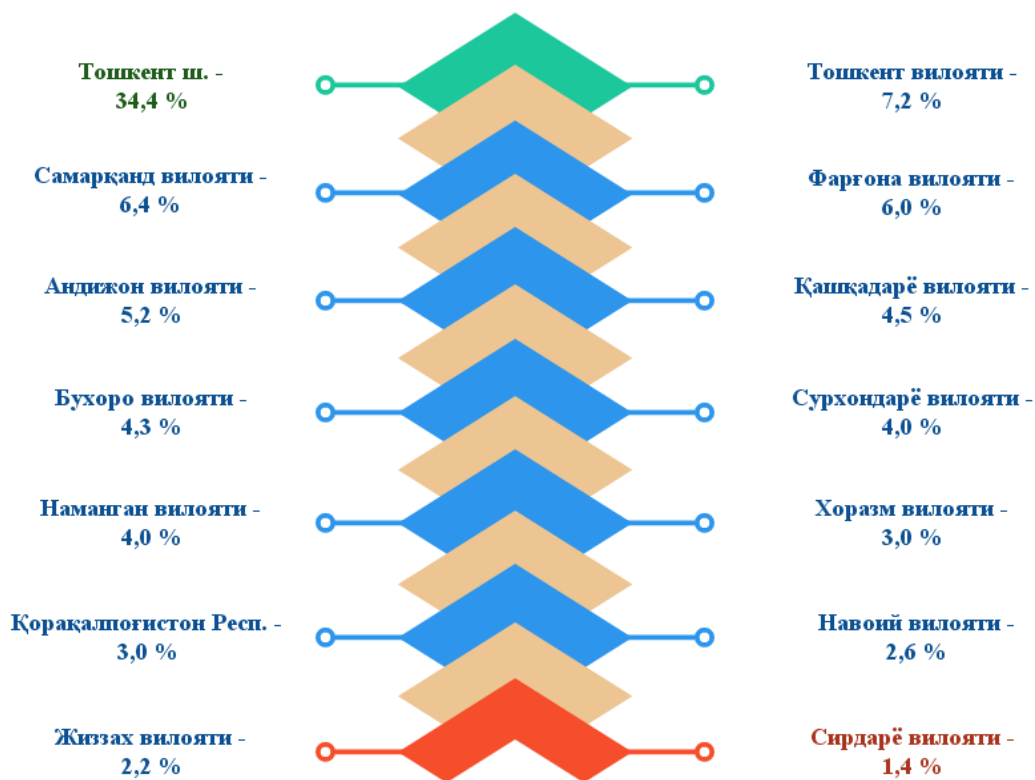
Таққослаш учун: 2019 ва 2018 йилнинг биринчи дискрет чорақлар ўртасидаги фарқ 7,6 трлн. сўмни ташкил этди.

Таъкидлаш жоизки, жисмоний ва юридик шахсларнинг хизматларга бўлган эҳтиёжларини қондириш учун, хизматлар соҳасини ҳудудларда муваффақиятли фаолият кўрсатишини таъминламасдан туриб, республика иқтисодиётининг йирик тармоғи сифатида хизматлар соҳасини жадал ривожлантириб бўлмайди.

Хизматларнинг умумий ҳажмида Тошкент шаҳрининг улуши энг аҳамиятли бўлиб, 34,4 % ни ташкил этади. Бу аҳолининг реал даромадлари бошқа вилоятлардан кўра юқорида эканлиги билан изоҳланади.

Ҳудудлар кесимида кўрсатилган бозор хизматлари таркиби, % да (2020 йил январь-март ойларида)

Энг катта улуш Тошкент (7,2 %), Самарқанд (6,4 %), Фарғона (6,0 %) ва Андижон (5,2 %) вилоятларида қайд этилди.

Хизматлар соҳасининг нисбатан паст кўрсаткичлари Сирдарё (1,4 %), Жиззах (2,2 %), Навоий (2,6 %), Хоразм (3,0 %) вилоятлари ва Қорақалпоғистон Республикасида (3,0 %) кузатилди.

Маълумот учун: 2019 йил январь-март ойларида кўрсатилган бозор хизматлари умумий ҳажмида Тошкент шаҳрининг улуши 32,7 % ни ташкил этган.

Сирдарё вилоятининг улуши эса энг паст - 1,4 % ни кўрсатган.

Худудлар кесимида кўрсатилган бозор хизматларининг ўсиш суръатлари, ўтган йилга нисбатан % да (2020 йил январь-март ойларида)

Ушбу даврда юқори ўсиш суръатлари Сирдарё (113,9 %), Жиззах (112,8 %), Андижон (111,1 %), Навоий (111,0 %) вилоятлари ва Тошкент шаҳрида (112,7 %) қайд этилди.

Нисбатан паст ўсиш суръатлари Фарғона (108,1 %), Сурхондарё ва Наманган (108,2 %) ва Тошкент (108,5 %) вилоятлари, шунингдек, Қорақалпоғистон Республикасида (107,9 %) кузатилди.

Замонавий Ўзбекистоннинг ижтимоий-иқтисодий ривожланиш истиқболлари, миллий ва маҳаллий манфаатларини ҳисобга олган ҳолда, республиканинг ҳар бир иқтисодий тумани ва вилоятларининг барча ресурсларидан оқилона фойдаланишга боғлиқдир.

Кўрилаётган даврда ҳудудлар кесимида Тошкент шаҳри кўрсатилган бозор хизматлари умумий ҳажмининг ўсишига таъсир кўрсатди. Ўтган йилнинг шу даврига нисбатан ушбу ҳудудда кўрсатилган бозор хизматлари ҳажми 3 816,1 млрд. сўмга ошди ва 17 322,1 млрд. сўмга етди.

Ҳудудлар кесимида хизматлар ишлаб чиқариш
(2020 йил январь-март ойлари учун)

	Жами			Аҳоли экон бошига	
	млрд. сўм	2019 йил январь-мартга нисбатан, % да	жами хизматлар ҳажмида ҳудудларнинг улуши, % да	минг сўм	2019 йил январь-мартга нисбатан, % да
Ўзбекистон Республикаси ¹⁾	50 365,7	109,9	100,0	1 482,6	107,8
Қорақалпоғистон Республикаси	1 492,7	107,9	3,0	785,2	106,3
<i>вилоятлар:</i>					
Андижон	2 604,6	111,1	5,2	831,2	108,9
Бухоро	2 194,0	109,7	4,3	1 138,8	108,0
Жиззах	1 127,5	112,8	2,2	813,9	110,3
Қашқадарё	2 268,0	109,8	4,5	690,0	107,6
Навоий	1 290,4	111,0	2,6	1 291,9	109,0
Наманган	2 005,5	108,2	4,0	712,1	105,9
Самарқанд	3 224,7	109,7	6,4	830,0	107,5
Сурхондарё	1 993,3	108,2	4,0	756,5	105,8
Сирдарё	728,2	113,9	1,4	858,7	111,7
Тошкент	3 621,5	108,5	7,2	1 229,0	106,9
Фарғона	3 035,8	108,1	6,0	807,6	106,1
Хоразм	1 512,5	109,0	3,0	809,1	107,2
Тошкент шаҳри	17 322,1	112,7	34,4	6 715,8	110,0

¹⁾Ҳудудлар бўйича тақсимланмайдиган ҳажмларни қўшган ҳолда

Шу билан бирга, нисбатан юқори кўрсаткичлар Тошкент (3 621,5 млрд. сўм), Самарқанд (3 224,7 млрд. сўм), Фарғона (3 035,8 млрд. сўм) ва Андижон (2 604,6 млрд. сўм) вилоятларида қайд этилди.

Маълумки, хизматлар соҳасининг ривожланиш даражаси аҳолининг ҳудудий ва ижтимоий ҳаракатчанлигини, янги хўжалик ҳудудларини ўзлаштириш, ишлаб чиқариш самарадорлигини ва моддий маҳсулотлар истеъмолини оширишни таъминлайди.

**Аҳоли жон бошига кўрсатилган бозор
хизматларининг асосий кўрсаткичлари**

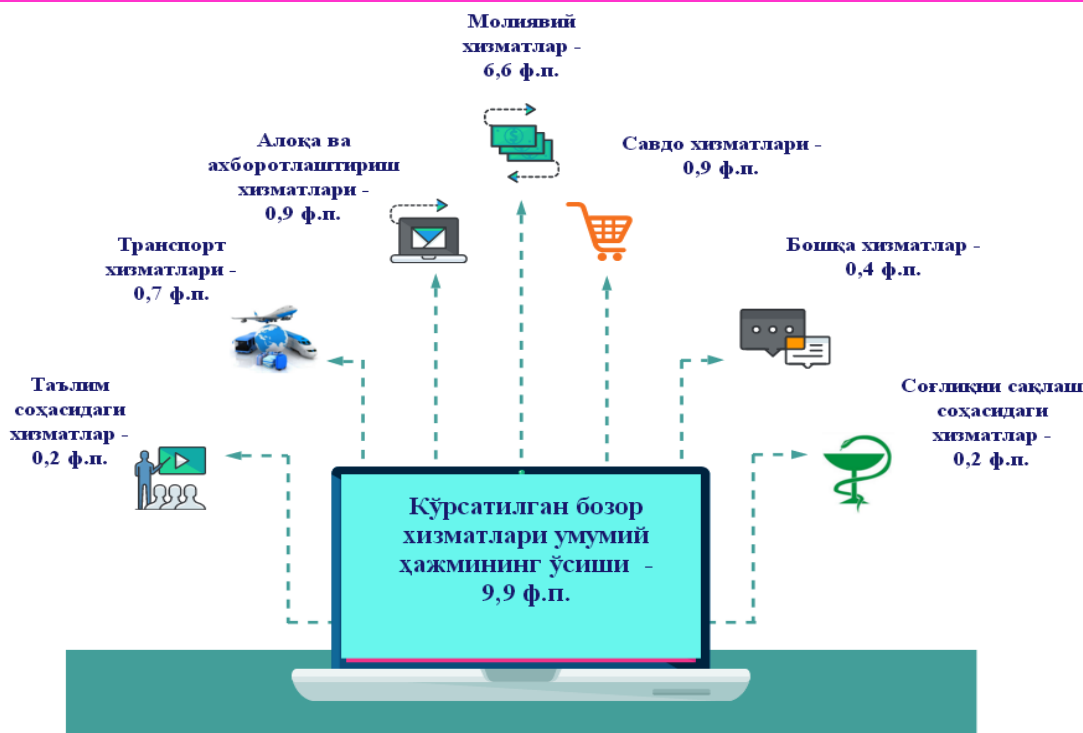
2020 йил январь-март ойларида аҳоли жон бошига кўрсатилган бозор хизматлари ҳажми 1 482,6 минг сўмга етди.

Ўтган йилнинг шу даврига нисбатан ўсиш суръати 107,8 % ни ташкил этди.

Хизматлар соҳаси ишлаб чиқариш унумдорлигини ва самарадорлигини оширишга ёрдам берадиган турли хил фаолият турларини ўз ичига олади. Ушбу фаолиятнинг якуний натижаси нафақат корхоналарга, балки жисмоний шахсларга - якуний истеъмолчиларга ҳам тақдим этиладиган тайёр маҳсулот эмас, балки хизматлар кўрсатиш ҳисобланади.

Кўрсатилган бозор хизматлари умумий ҳажмининг ўсишига, хизмат турлари бўйича мутлоқ таъсири, ф.п.

Кўрсатилган бозор хизматлари жами ҳажмининг ўсишидаги асосий омил молиявий хизматлар 36,6 % га (кўрсатилган хизматлар жами ҳажмининг мутлоқ ўсишига таъсири 6,6 % пункт), савдо хизматлари 4,4 % га (мутлоқ ўсишига таъсири 0,9 % пункт), алоқа ва ахборотлаштириш хизматлари 17,9 % га (мутлоқ ўсишига таъсири 0,9 % пункт), транспорт хизматлари 3,1 % га (мутлоқ ўсишига таъсири 0,7 % пункт), соғлиқни сақлаш соҳасидаги хизматларнинг 16,2 % га (мутлоқ ўсишига таъсири 0,2 % пункт) ўсиши ҳисобланади.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган бозор муносабатлари, шунингдек, ижтимоий-иқтисодий ислохотларнинг ривожланиши шароитида хизматлар соҳасида сезиларли ўзгаришлар рўй бермоқда.

Иқтисодий фаолият турлари бўйича бозор хизматлари ишлаб чиқариш
(2020 йил январь-март ойлари учун)

	Млрд. сўм	2019 йил январь-мартга нисбатан, % да	Жамига нисбатан, % да
Хизматлар – жами	50 365,7	109,9	100,0
<i>шу жумладан асосий турлари бўйича:</i>			
алоқа ва ахборотлаштириш хизматлари	2 891,9	117,9	5,7
молиявий хизматлар	10 308,3	136,6	20,5
транспорт хизматлари	13 335,2	103,1	26,5
шу жумладан: автотранспорт хизматлари	6 287,2	104,2	12,5
яшаш ва овқатланиш хизматлари	1 391,0	98,2	2,8
савдо хизматлари	12 335,5	104,4	24,5
кўчмас мулк билан боғлиқ хизматлар	1 527,9	101,8	3,0
таълим соҳасидаги хизматлар	2 061,4	106,3	4,1
соғлиқни сақлаш соҳасидаги хизматлар	787,5	116,2	1,6
ижара хизматлари	1 078,0	105,2	2,1
компьютерлар ва маиший товарларни таъмирлаш бўйича хизматлар	805,1	106,0	1,6
шахсий хизматлар	1 245,8	103,1	2,5
меъморчилик, муҳандислик изланишлари, техник синовлар ва таҳлил соҳасидаги хизматлар	921,8	100,8	1,8
бошқа хизматлар	1 676,3	103,3	3,3

Иқтисодий фаолият турлари бўйича хизматларни ишлаб чиқариш истеъмолчиларнинг даромад даражаси, диди ва хоҳиш-истакларига қараб дифференцияланади.

Иқтисодий фаолият турлари бўйича кўрсатилган бозор хизматларининг
ўсиш суръатлари, 2019 йил январь-март ойларига нисбатан % да
(2020 йил январь-март ойлари учун)

Энг юқори ўсиш суръатлари молиявий хизматлар (136,6 %), алоқа ва ахборотлаштириш хизматлари (117,9 %), соғлиқни сақлаш соҳасидаги хизматлар (116,2 %), шунингдек, таълим соҳасидаги хизматларда (106,3 %) қайд этилди.

Юқори бўлмаган ўсиш меъморчилик, муҳандислик изланишлари, техник синовлар ва таҳлил соҳасидаги хизматларда (0,8 %), шунингдек, кўчмас мулк билан боғлиқ хизматларда (1,8 %) белгиланди. Ўсиш суръатларининг пасайиши яшаш ва овқатланиш бўйича хизматларда (- 1,8 %) кузатилди.

Ҳозирги вақтда республикаимиз транспорт инфратузилмасини ривожлантириш ва мамлакатда юқлар ва йўловчиларни барча йўналишларда ва транспортнинг барча турларида ташиш эҳтиёжларини қондириш учун катта имкониятларга эга.

Транспорт хизматлари ҳажмининг ўсиши, юк ва йўловчиларни ташиш хизматларига талабнинг ошиши билан боғлиқ бўлиб, бу ўз навбатида туристик фаолиятнинг жадал ривожланиши, савдо тармоғининг кенгайиши, қурилиш лойиҳалари ҳажмини янада кенгайтиришга, бино ва иншоотларни реконструкция қилиш, шунингдек, транспорт ва логистика инфратузилмасини ривожлантириш билан боғлиқ.

Транспорт турлари бўйича транспорт хизматларининг таркиби, % да
(2020 йил январь-март ойларида)

Автомобиль транспорти хизматларининг улуши 47,1 % ни ташкил этди.

Транспорт хизматларида қувур йўли орқали кўрсатилган транспорт хизматларининг ҳажми 19,7 % ни ташкил этди.

Ўз навбатида, транспорт хизматлари умумий ҳажмида темир йўл транспорти орқали кўрсатилган хизматлар 14,9 % га етди.

Ҳаво транспорти орқали кўрсатилган юк ва йўловчиларни ташиш бўйича хизматларнинг улуши 10,9 %, ёрдамчи транспорт фаолияти эса – 7,4 % ни қайд этди.

Ҳар бир мамлакатнинг иқтисодий ҳаётида муҳим ўрин тутувчи савдо соҳаси ишлаб чиқариш ва истеъмол ўртасидаги алоқани таъминлайди, шунингдек, товарларни ишлаб чиқариш ҳажми ва таркибига, уларнинг турларини яхшиланишига ва сифатини ошишига сезиларли таъсир кўрсатади.

2020 йил январь-март ойларида кўрсатилган бозор хизматлари умумий ҳажмидаги савдо хизматларининг улуши 24,5 % ни ташкил этиб, бу 12 335,5 млрд. сўмга тенг бўлди.

Савдо хизматлари таркиби, % да
(2020 йил январь-март ойларида)

Жорий даврда чакана савдо хизматлари улуши умумий савдо хизматлари ҳажмининг қарийб тўртдан уч қисмига аниқроғи 67,9 % га тўғри келади.

Улгуржи савдо хизматларининг улуши (автомобиллар ва мотоцикллар савдосидан ташқари) 24,4 % га етди. Автомобиллар ва мотоциклларнинг улгуржи ва чакана савдоси бўйича хизматлар, жумладан, автомобиллар ва мотоциклларни таъмирлаш бўйича хизматларни қўшган ҳолда, савдо хизматларининг умумий ҳажмидаги улуши 7,7 % ни ташкил этди.

Молиявий хизматлар (2020 йил январь-март ойларида)

2020 йил январь-март ойларида молиявий хизматлар ҳажми 10 308,3 млрд. сўмга тенг бўлиб, ўтган йилнинг мос даврига нисбатан 3 532,0 млрд. сўмга ошди. Молиявий хизматларнинг ўсиши 36,6 % ни ташкил этди.

Замонавий банк хизматларини тақдим этиш учун шарт-шароитлар яратишда, инновацион банк технологияларининг жорий этилиши орқали чакана хизматларни кўрсатишга ихтисослашган “рақамли” банклар ва уларнинг бўлинмалари фаолиятини ташкил этиш, масофадан туриб банк хизматларини такомиллаштириш ва тўлов тизимини янада ривожлантириш, молиявий хизматларнинг жадал ривожланишига хизмат қилмоқда.

Молиявий хизматлар таркиби (2020 йил январь-март ойларида)

Молиявий хизматлар умумий ҳажмида суғурта ва нафақа таъминоти бўйича хизматлардан ташқари молиявий хизматларнинг улуши 92,9 % ни ташкил этади.

Жорий даврда суғурта хизматларининг улуши 3,8 % оралиғида қайд этилди.

Молиявий ва суғурталаш хизматларига нисбатан ўрдамчи хизматларнинг умумий молиявий хизматлар ҳажмидаги улуши юқори кўрсаткичга эга эмас ва у 3,3 % ни ташкил этади.

Бугунги кунда жаҳон иқтисодиётида компьютер ва телекоммуникация технологияларини ишлаб чиқариш, дастурий таъминотни ишлаб чиқариш ва кенг интерфаол хизматларни тақдим этишни ўз ичига олган ахборот-коммуникация технологиялари (АКТ) сектори тобора муҳим аҳамият касб этмоқда.

Ривожланган давлатлар тажрибаси шуни кўрсатадики, АКТ ривожланиши мамлакатнинг рақобатбардошлик даражасига бевосита таъсир қилади, сизга катта ҳажмдаги маълумотларни тўплаш ва умумлаштиришга имкон беради, стратегик даражада бошқарув учун катта имкониятлар очади.

Алоқа ва ахборотлаштириш хизматлари (2020 йил январь-март ойларида)

2020 йил январь-март ойларида алоқа ва ахборотлаштириш хизматларининг ҳажми 2 891,9 млрд. сўм даражасида белгиланди.

Ўтган йилнинг мос даврига нисбатан ушбу турдаги хизматларнинг ўсиш суръати 117,9 % га етди.

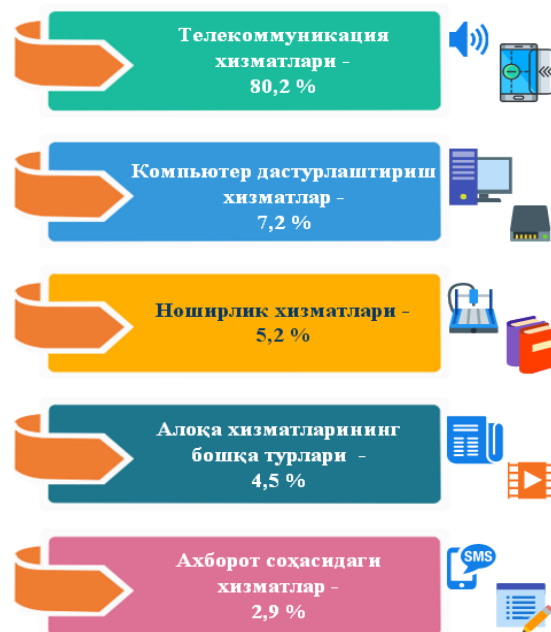
Кўрсатилган бозор хизматларининг умумий ҳажмдаги улуши 5,7 % ни ташкил этди.

АКТдан фаол фойдаланиш инфратузилмаси юқори кадрлар салоҳияти ва янги кўринишдаги техника ва технологияларга асосланган. Бу иш инсонларнинг турмуш даражасини сифатини яхшилашга асосланган, уларнинг кундалик ҳаётини яхшилаш, давлат бошқарувида энг янги технологиялардан самарали фойдаланишни таъминлашга қаратилган.

Алоқа ва ахборотлаштириш хизматларининг таркиби, % да (2020 йил январь-март ойларида)

Алоқа ва ахборотлаштириш хизматлари ҳажмида энг катта улушни телекоммуникация хизматлари (симли ва мобиль алоқа хизматлари, Интернет тармоғи, йўлдошли алоқа хизматлари ва бошқалар) эгаллаб, 80,2 % ни ташкил этди.

Алоқа ва ахборотлаштириш хизматларининг умумий ҳажмдаги улушини компьютер дастурлаштириш, маслаҳат бериш хизматлари ва бошқа ёрдамчи хизматлар - 7,2 %, ноширлик хизматлари - 5,2 %, бошқа алоқа хизматлари - 4,5 % ва ахборот соҳасидаги хизматлар - 2,9 % ни ташкил этди.

Маълумки, фуқароларни сифатли ва арзон нархлардаги таълим билан таъминлаш, жамият тараққиётини, унинг келажагини аниқ белгилаб берадиган вазифадир.

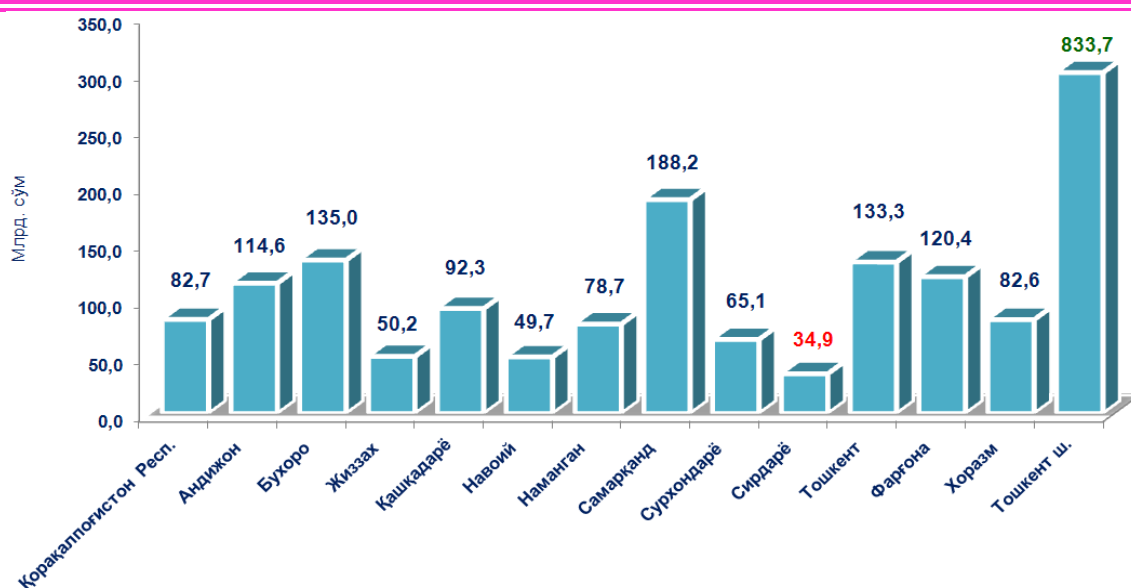
Мамлакатимизда бу соҳа нафақат давлат сиёсатининг энг муҳим ва ҳал қилувчи йўналишларидан бири сифатида қаралибгина қолмай, балки улкан ютуқларни ҳам намойиш этмоқда.

Бугунги кунда ўқув жараёнининг сифати ва самарадорлигини оширишнинг муҳим омили сифатида мактабларни замонавий лаборатория ускуналари, компьютер техникаси, дарсликлар ва янги авлод методик материаллари билан таъминлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Таълим соҳасидаги хизматлар (2020 йил январь-март ойларида)

Худудлар кесимида таълим соҳасидаги хизматларнинг ҳажми, млрд. сўм (2020 йил январь-март ойларида)

Таълим соҳасидаги хизматларнинг юқори ҳажми Самарқанд (188,2 млрд. сўм), Бухоро (135,0 млрд. сўм), Тошкент (133,3 млрд. сўм), Фарғона (120,4 млрд. сўм) вилоятлари ва Тошкент шаҳрида (833,7 млрд. сўм) қайд этилди.

Нисбатан паст кўрсаткичлар Сирдарё (34,9 млрд. сўм), Навоий (49,7 млрд. сўм), Жиззах (50,2 млрд. сўм), ва Сурхондарё (65,1 млрд. сўм) вилоятларида белгиланди.

Яшаш ва овқатланиш бўйича хизматлар ҳажми қуйидагиларни ўз ичига олади:

қисқа муддатли турар жой билан таъминлаш бўйича кўрсатилган хизматлар (меҳмонхоналар, отеллар, мотеллар ва бошқа турар жойлар) қиймати;

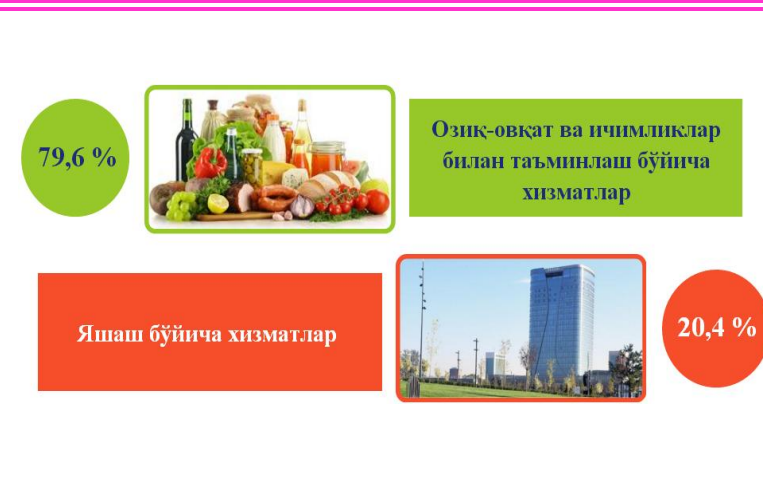
озиқ-овқат маҳсулотлари ва ичимликлар етказиб бериш бўйича қўйилган устамадан ташқари, овқат тайёрлашда ишлатилган ва қайта ишланмаган ҳолда сотилган маҳсулотлар қийматини ўз ичига олувчи айланма қиймати.

Яшаш ва овқатланиш бўйича хизматлар (2020 йил январь-март ойларида)

Ўтган йилнинг шу даврига нисбатан яшаш ва овқатланиш бўйича хизматларнинг ўсиш суръати атиги 98,2 % ни ташкил этди, уларнинг ҳажми эса 167,8 млрд. сўмга ошди ва 1 391,0 млрд. сўмга етди.

Яшаш ва овқатланиш бўйича хизматлар таркиби (2020 йил январь-март ойларида)

Яшаш ва овқатланиш бўйича хизматларнинг умумий ҳажмида, озиқ-овқат ва ичимликлар билан таъминлаш бўйича хизматларнинг улуши 79,6 % билан устунлик қилади.

2020 йил январь-март ойларида яшаш бўйича хизматлар улуши 20,4 % ни ташкил этди.

Бугунги кунда республиканинг барча ҳудудларида ихтисослаштирилган илмий-амалий тиббиёт марказларида кардиология, хирургия, кўз микрохирургияси, урология, терапия ва тиббий реабилитация, эндокринология, фтизиатрия ва пульмонология, акушерлик ва гинекология, педиатрия ва бошқа соҳаларда юқори сифатли тиббий хизматлар кўрсатилмоқда.

Соғлиқни сақлаш соҳасидаги хизматлар
(2020 йил январь-март ойларида)

2020 йил январь-март ойларида соғлиқни сақлаш соҳасидаги хизматларнинг ҳажми 193,7 млрд. сўмга ошди ва 787,5 млрд. сўмга етди.

Хизматлар умумий ҳажмида уларнинг улуши 1,6 % ни ташкил қилди.

Ўтган йилнинг шу даврига нисбатан ўсиш суръати 116,2 % ни ташкил этди.

Келажакда хизматлар соҳасини ҳар томонлама ривожлантириш, самарали бандликни таъминлаш ва аҳоли турмуш даражасини оширишнинг долзарб масаласидир.

Давлатнинг иқтисодий сиёсатида ахборот ва алоқа хизматлари (мобиль алоқа, Интернет, рақамли телевидения ва бошқалар) каби замонавий хизмат турларини, шунингдек, замонавий молиявий хизмат турларини (банк хизматлари, лизинг, суғурта, аудит, консалтинг ва бошқалар) ривожлантириш алоҳида аҳамиятга эга.

Хизматлар соҳасининг ривожланиш даражаси аҳолининг муносиб ҳаёт сифатини таъминлаш кўрсаткичидир, чунки хизматлар бозори ривожланишига таъсир қилувчи ҳал қилувчи омил, аҳолининг реал даромадлари ва турмуш даражасининг ўсиши ҳисобланади.

Статистик кўрсаткичларга изоҳлар

Хизматлар истеъмолчилар (юридик ва жисмоний шахслар) ҳолатини ўзгартирувчи ёки товарлар, хизматлар ёки молиявий активлар билан айирбошлашига кўмаклашадиган ишлаб чиқариш фаолиятининг натижаси ҳисобланади.

Хизматнинг ўзига хос хусусияти, хизматни бажариш ва уни истеъмол қилиш даврининг бир хил вақтга тўғри келиши ҳисобланади.

Иқтисодий фаолият турлари бўйича хизматлар ҳажмида кўрсатилган хизматлар учун амалдаги бозор нархлари бўйича, қўшилган қиймат солиғи ва акцизсиз, ҳисобланган тўловлар ҳисобга олинади.

Хизматлар олди-сотди объекти сифатида чиққанда ва иқтисодий аҳамиятга эга бўлган (хизматларни ишлаб чиқарувчининг сарф-харажатларини тўлалигича ёки сезиларли даражада қоплайдиган) нархларда сотилганда, хизматлар бозор учун мўлжалланиб ишлаб чиқарилган ҳисобланади.

“Ишлаб чиқарилган (кўрсатилган) хизматлар ҳажми” статистик кўрсаткичи - маълум бир вақт давомида кўрсатилган хизматлар қийматини ўлчовчи, истеъмолчиларга (юридик ва жисмоний шахслар, норезидентларни қўшган ҳолда) кўрсатилган хизматлар қийматини акс эттиради.

Ишлаб чиқарилган (кўрсатилган) хизматлар ҳажми, бу хизматлар ишлаб чиқаришга ихтисослашган ва хизмат кўрсатиш асосий фаолият тури ҳисобланмайдиган барча хизматлар ишлаб чиқарувчилари (юридик ва жисмоний шахслар) томонидан кўрсатилган бозор хизматлари қийматидир.

Истеъмолчилар томонидан хизматлар учун тўловлар нақд пул, шу жумладан пластик карточкалар ва пул ўтказиш, электрон тўловлар ва электрон пуллар орқали амалга оширилиши мумкин.

Норезидентларга кўрсатилган хизматлар (агар тўлов сўмда амалга оширилмаган бўлса), хизматларга тўловларни амалга ошириш санасида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан сўмнинг белгиланган курси бўйича қайта ҳисобланган, шартнома нархлари бўйича аниқланади.

Электрон тўловлар – техник воситалар, ахборот технологиялари ва ахборот тизимлари хизматларидан фойдаланган ҳолда электрон тўлов ҳужжатлари орқали нақд пулсиз тўловларни амалга ошириш.

Электрон пуллар – Ўзбекистон Республикаси ҳудудида электрон пуллар эмитентлари томонидан чиқариладиган пуллар бўлиб, фақат Ўзбекистон Республикаси миллий валютасида номланиши лозим.

Фаолият турлари бўйича хизматларни таснифлаш, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий фаолият турлари бўйича маҳсулотларнинг (товарлар, ишлар, хизматларнинг) статистик таснифлагичига (кейинги ўринларда МСТ деб аталади) мувофиқ амалга оширилади.

Бозор хизматлари ҳажми МСТ бўйича таснифланган барча иқтисодий фаолият турларининг хизматларга тегишли қисми (G-S секциялар) бўйича шакллантирилади.

Амалдаги нархларда алоқа ва ахборотлаштириш хизматларини ишлаб чиқариш мазкур соҳада хизмат кўрсатувчи корхоналарнинг даромадлари (сотишдан тушган тушум миқдори) йиғиндиси сифатида аниқланади.

Молиявий хизматлар Марказий банк, тижорат банклари ва бошқа молия-кредит ташкилотлари томонидан кўрсатилади. Бу гуруҳ хизматларга банкларнинг молиявий воситачилиги хизматлари (молиявий лизинг, кредит бериш), шу жумладан, масофавий банк хизматлари (интернет-банкнинг, мобиль-банкнинг), инвестиция фондлари ва бошқа молиявий ташкилотларнинг молиявий воситачилиги, молия бозорлари (фонд ва валюта биржалари) фаолиятининг ёрдамчи молиявий воситачилик хизматлари ва бошқа молиявий хизматлар киради.

Амалдаги нархларда молиявий хизматларнинг ялпи ишлаб чиқариш ҳажми молиявий воситачилик ҳисобидан олинган фоизли даромадлар ҳажми (хизматлар учун белгиланган тўловлар миқдоридан) ҳисобга олинади. Чет эл валютасида келиб тушадиган фоизли даромадлар ҳисобот давридаги Ўзбекистон Республикаси Марказий банкнинг тегишли курси бўйича ҳисоб-китоб қилинади ва сўмда акс эттирилади.

Транспорт хизматлари транспортнинг барча турларида юкларни ва йўловчиларни ташиш фаолияти, шунингдек, транспортировка қилишда ёрдамчи хизмат турлари, жумладан логистик хизматларни ўз ичига олади.

Амалдаги нархларда транспорт хизматларининг ялпи ишлаб чиқариш ҳажми транспорт турлари бўйича транспорт жараёнига (юкларни тушириш ва юклаш ишлари, транспорт-экспедиторлик хизматлари, транспорт хизмати ва бошқалар) бевосита боғлиқ бўлган ташиш ва бошқа фаолиятдан олинган даромад суммаси сифатида аниқланади. Транспорт хизматлари умумий ҳажмида почта ва курьерлик фаолиятининг ишлаб чиқарилган ялпи ҳажми ҳисобга олинади.

Яшаш ва овқатланиш бўйича хизматлар меҳмонхоналар, отеллар, мотеллар ва бошқа яшаш учун жойлар каби қисқа муддатли турар жой билан таъминлаш ва озиқ-овқат маҳсулотлари ва ичимликлар етказиб бериш бўйича кўрсатилган хизматларни ўз ичига олади.

Савдо хизматлари улгуржи ва чакана хизматларини бирлаштириб, шунингдек, бошқа шахс манфаатлари учун товарларни олди-сотди шартномалари, комиссиялари ёки агентлик шартномалари асосида сотилган воситачилик хизматлари ҳамда автомобиль ва мотоциклларни таъмирлаш хизматларини ўз ичига олади.

Кўчмас мулк билан боғлиқ хизматларни кўрсатишда кўчмас мулк билан боғлиқ операциялар бўйича хизматлар қиймати, корхонанинг шахсий, хўжалик юритиш ёки тезкор бошқарувидаги, шунингдек, ижарага олинган кўчмас мулкни ижарага беришдан олинган даромадлари, ушбу фаолият ташкилотнинг асосий фаолияти ёки йўқлигидан қатъий назар акс эттирилади.

Таълим соҳасидаги хизматлар олий, ўрта махсус, касб-хунар, умумтаълим, мактабгача таълим давлат муассасаларида тижорат асосида таълим олишни, шунингдек, радио ва телевидение, Интернет-каналлар ва почта алоқаларини қўшган ҳолда ҳар қандай даражадаги хусусий таълим олиш ва хоҳлаган касбга ўқишни қамраб олади.

Соғлиқни сақлаш соҳасидаги хизматлар стационар шифохона муассасалари, поликлиникалар, стоматология муассасалари ва тиббий лабораториялар томонидан пул асосида кўрсатилган комплекс хизматларни қамраб олади.

Ижара хизматлари бўйича ишлаб чиқариш ҳажми машиналар ва асбоб-ускуналарни операторларсиз ижарага бериш, маиший жиҳозлар ва шахсий эҳтиёж буюмларини ижарага беришдан олинган даромад миқдори сифатида аниқланади.

Меъморчилик, муҳандислик изланишлари, техник синовлар ва таҳлил соҳасидаги хизматлар ҳажми шартномада назарда тутилган талабларга мувофиқ лойиҳалар, изланишлар, конструкторлик ва технологик ишлар ҳамда кўрсатилган хизматлар, шунингдек, қурилиш ишлари устидан назорат ва бошқа инженерлик хизматларининг қийматини ўз ичига олади.